

KRONIKA

1972 m. lapkričio mėnesį vyko Respublikinė studentų geriausių mokslinių darbų apžiūra. VVU Lietuvių kalbos būrelis pateikė 14 darbų.

Kalbų sekcijoje pirmoji vieta paskirta III k. stud. R. Bagvilaitei už darbą „Varniškių tarnės nekirčiuotų skiemenų ir galūnių vokalizmas“ (moksl. vad. doc. A. Girdeinis). Antroji vieta – IV k. stud. S. Krinickaitei už darbą „K. Sirvydo „Punktų sakymų“ naudininko formos“ (moksl. vad. prof. dr. Z. Zinkevičius) ir III k. stud. T. Juškaitei už darbą „Redukuoti šiaurės žemaičių balsiai“ (moksl. vad. doc. A. Girdeinis). Trečioji vieta – IV k. stud. Z. Šimėnaitei už darbą „Kai kurie V. Kudirkos vertimo principai“ (moksl. vad. doc. A. Pupkis).

● 1973 m. vasario 13 d. Vilniaus V. Kapsuko universiteto Filologijos fakulteto Mokslo tarybos posėdyje Lietuvos Žemės ūkio akademijos Kalbų katedros vyr. dėstytojas Vincas Pukelis apgynė filologijos mokslų kandidato disertaciją „Dabartinės lietuvių kalbos patikrinamojo klausimo intonacija (Eksperimentinis-fonetinis tyrimas)“.

Darbo vadovas – filol. m. kand. B. Svecevičius, mokslinis konsultantas filol. m. kand. V. Žulys.

Oficialieji oponentai: prof. dr. Z. Zinkevičius ir doc. filol. m. kand. A. Pakerys. Disertaciją recenzavo Šiaulių K. Preikšo pedagoginio instituto Lietuvių kalbos ir literatūros katedra.

Disertacijos įvade pateikiama trumpa klausiamųjų sakinių tyrimo istorijos apžvalga, aptariamasi iki šiol kalbinių pasiūlytos tų sakinių klasifikacijos.

Pirmajame darbo skyriuje analizuojamos patikrinamojo klausimo komunikacinės funkcijos, antrajame aptariami atlikti patikrinamojo klausimo eksperimentiniai tyrimai, trečiajame – tyrimo duomenų aptarimas, jų analizė.

Disertacijos gale pridėtas priedas, kuriame pateiktos konsituacijos su tiriamaisiais sakiniais, tiriamųjų sakinių intonogramos ir dispersinės analizės rezultatai.

● 1973 m. vasario 13 d. Vilniaus V. Kapsuko universiteto Filologijos fakulteto Mokslo tarybos posėdyje LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto aspirantė Klementina Vosylytė apgynė filologijos mokslų kandidato disertaciją „Lietuvių kalbos lyginamieji frazeologizmai“.

Darbo vadovas – filol. m. kand. V. Ambrasas.

Oficialieji oponentai: e. prof. p. dr. V. Urbutis ir doc. filol. m. kand. B. Kalinauskas. Disertaciją recenzavo Šiaulių K. Preikšo pedagoginio instituto Lietuvių kalbos ir literatūros katedra.

Pirmajame darbo skyriuje duodamas lyginamųjų frazeologizmų apibrėžimas, išaiškinama lyginamojo frazeologizmo aplinkos sąvoka, supažindinama su aplinkos rūšimis. Antrajame skyriuje detaliau apžvelgiamas lyginamųjų frazeologizmų santykis su aplinka. Atskiruose skyriuose paliečiami lyginamųjų frazeologizmų semantikos ir struktūros dalykai.

Autorė gana gerai aptaria daug svarbių teorinių klausimų, patikslina nemaža nevienodai vartojamų terminų (pvz. frazeologizmų pastovumas ir atkuriamumas, frazeologinė ap-

linka, semantinės struktūros elementai, lyginamųjų frazeologizmų struktūriniai variantai ir kt.).

Baigiamajame skyriuje svarstomi lyginamųjų frazeologizmų sinonimiškumo klausimai.

● 1973 m. kovo 13–15 d. vyko dvidešimt penktoji VVU studentų mokslinė konferencija.

Lietuvių kalbos sekcijoje (mokslinis vadovas doc. A. Girdenis, sekcijos pirmininkė R. Bagvilaitė) buvo perskaityti 8 pranešimai.

Pirmoji vieta paskirta III k. stud. S. Valentui ir II k. stud. B. Stundziai už darbą „Rytų aukštaičių (kupiškėnų ir uteniškių) prozodinės ypatybės“ (moksl. vad. doc. A. Girdenis). Antroji vieta – III k. stud. R. Bagvilaitei už darbą „M. Mažvydo raštų afrikatos“ (moksl. vad. prof. dr. Z. Zinkevičius). Trečioji vieta – III k. stud. G. Kudirkaitei už darbą „Aukšlės ir karšio pavadinimai (geografija ir etimologija)“ (moksl. vad. dr. V. Urbutis) ir III k. stud. J. Šiaulytei už darbą „Alsėdiškių šalutiniai kirčiai“ (moksl. vad. doc. A. Girdenis)

● 1973 m. balandžio 12 d. Vilniaus V. Kapusko universiteto Filologijos fakulteto Mokslo tarybos posėdyje VVU Anglų filologijos katedros vyr. dėstytoja Ema Geniušienė apgynė filologijos mokslų kandidato disertaciją „Lietuvių kalbos pasyvinės konstrukcijos“.

Darbo vadovas – filol. m. dr. V. Chraikovskis.

Oficialieji oponentai: prof. dr. V. Mažiulis ir filol. m. kand. V. Ambrasas. Disertaciją recenzavo Vilniaus Pedagoginio instituto Lietuvių kalbos katedra.

Darbą sudaro pratarinė, teorinis įvadas, trys skyriai ir išvados.

Darbo įvade apžvelgiamas pasyvo tyrinėjimas lituanistinėje literatūroje, paliečiami kai kurie pasyvo teorijos ir tyrinėjimo metodikos klausimai.

Pirmajame skyriuje aprašomas neveikiamosios rūšies transformavimas iš veikiamosios, apžvelgiami tiek veiksmažodžio, tiek daiktavardžio komponentų formų bei reikšmių pa-

kitimai, nurodomi aktyvo ir pasyvo formalieji ir semantiniai atitikmenys bei neatitikimai.

Antrajame skyriuje aptariama vadinamoji procesualinė ir statinė pasyvo vartosena, skiriami keturi pasyviųjų konstrukcijų tipai, nurodomos jų funkcijos ir vartosena.

Trečiajame skyriuje charakterizuojama pasyviųjų konstrukcijų kiekybė.

● 1973 m. liepos mėn., kaip ir kiekvienais metais, VVU Lietuvių kalbos ir literatūros specialybės studentai rinko dialektologinius, leksikografinius ir toponiminius duomenis.

Skuode, Barstyčiuose ir Gintališkėje dirbusiems studentams vadovavo doc. A. Girdenis. Ypač gerai dirbo R. Kasparas, surinkęs per 800 vietovardžių, J. Šiaulytė ir Z. Liaudinskaitė, pastebėjusios naujų tarmės faktų. Kražiuose studentams vadovavo filol. m. kand. R. Venckutė. Studentės A. Kudulytė, V. Rickevičiūtė ir B. Žindžiūtė surinko daug įdomių giminystės terminų. Dalis studentų dirbo kraštotyринinkų ramuvos ekspedicijoje Luokėje (vadovas doc. A. Girdenis) ir LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros institute.

● 1973 m. rugsėjo 1 d. VVU įsteigta Baltų filologijos katedra. Jos vedėju paskirtas LTSR MA narys korespondentas prof. dr. Vytautas Mažiulis.

● 1973 m. lapkričio mėn. vyko Respublikinė studentų geriausių mokslinių darbų apžiūra. VVU Lietuvių kalbos ir Baltų filologijos būreliui pateikė 8 darbus.

Kalbų sekcijoje trečioji vieta paskirta IV k. stud. J. Palionytei už darbą „Galastuvo ir plaktuko pavadinimai lietuvių kalbos tarmėse“ (moksl. vad. e. prof. p. dr. V. Urbutis)

● 1973 m. gruodžio 20 d. Vilniaus V. Kapusko universiteto Filologijos fakulteto Mokslo tarybos posėdyje VVU Vokiečių kalbos katedros vyr. dėst. Jonas Kilius apgynė filologijos mokslų kandidato disertaciją „Vietos prielinksnių ir linksnių sistema bendrinėje lietuvių kalboje“.

Darbo vadovas — prof. dr. V. Mažiulis.
Oficialieji oponentai: e. prof. p. dr. V. Urbutis ir doc. filol. m. kand. A. Rosinas. Disertaciją recenzavo Šiaulių K. Preikšo pedagoginio instituto Lietuvių kalbos ir literatūros katedra.

Darbą sudaro įvadas, dvi pagrindinės dalys ir baigiamoji dalis su išvadomis. Pirmojoje dalyje nagrinėjamas vietas prielinksniais ir linksniais reiškiamas slankumas (artėjimas, tolumas, slinkties kelias, rimitis ir kt.), antroje — orientacinė reikšmė (vidus, išorė, viršus, šonas ir kt.).

Struktūrinės semantikos metodais, taikant binarinį principą, nagrinėjami prielinksnių ir linksnių vietos reikšmių panašumai ir skirtumai — tiriamos vietos prielinksnių ir linksnių semantinės opozicijos, nustatomi slankumo ir orientacinės reikšmės semantiniai diferenciniai požymiai, ir prielinksnio, linksnio vietos reikšmė pateikiama kaip tam tikrų vietos semantinių diferencinių požymių kompleksas.

Disertacijos pabaigoje duodamas didelis mokslinės literatūros sąrašas, kuriame nurodyta daug struktūrinės kalbotyros, ypač struktūrinės semantikos, veikalų.

Eugenija Vytautė Eidukaitienė

*

1973 m. kovo 22–23 d. Rygoje vyko J. Endzelyno gimimo 100-osioms metinėms paminėti konferencija. VVPI Lietuvių kalbos katedros profesorius V. Grinaveckis skaitė joje pranešimą „Senovinio lietuvių kalbos kirčiavimo klausimai“.

● 1973 m. balandžio 20–25 d. vyko VVPI SMD konferencija. Lietuvių kalbos sekcija (vadovas prof. V. Grinaveckis) iš klausė 6 pranešimus.

● 1973 m. gegužės 11 d. VVPI vyko 125 m. K. Jauniaus gimimo sukakties minėjimas. Pranešimą apie K. Jauniaus gyvenimą ir mokslinę veiklą skaitė doc. V. Drotvinas. Apie

K. Jauniaus rankraštinių fondų kalbėjo doc. S. Skrodenis. Dialektologinius K. Jauniaus darbus apžvelgė prof. V. Grinaveckis.

● 1973 m. birželio 11 d. Klaipėdoje vyko sąjunginė konferencija, skirta leksikos ir frazeologijos klausimams. VVPI Lietuvių kalbos katedros doc. B. Kalinauskas skaitė pranešimą apie lietuvių liudies šnekamosios kalbos frazeologizmų tipus.

● 1973 m. liepos 6–26 d. dirbo VVPI Lietuvių kalbos ir literatūros fakulteto studentų mokslinės tiriamosios ekspedicijos.

Dialektologinei ekspedicijai į Klaipėdos rajoną vadovavo prof. dr. V. Grinaveckis. Joje dalyvavo 13 studentų. Iširti 4 punktai: Kažklė, Drėverna, Kintaī, Plikiaī. Pririnkta tarminių tekstų.

Kita grupė — 14 studentų — vyko Panevėžio rajoną. Grupei vadovavo e. doc. p. Ž. Urbanavičiūtė. Ekspedicijos dalyviai Krekenavės, Vadoklių ir Uliūnų apylinkėse rinko vietovardžius ir žodžius „Lietuvių kalbos žodynui“, atsakymus ir specialias apklausos anketas Nr. 1 ir Nr. 2. Be to, studentai kaupė medžiagą savo kursiniams ir diplominiams darbams.

● 1972 m. pabaigoje išėjo VVPI Eksperimentinės fonetikos ir kalbos psichologijos laboratorijos kolokviumų medžiagos V sąs., pavadinamas „Garsai; priegaidė, intonacija“. Jame yra 18 Vilniaus Valstybinio pėdagoginio instituto ir kitų LTSR bei kitų respublikų darbuotojų straipsnių.

● 1973 m. išspausdintas rotaprintu VVPI Lietuvių kalbos katedros docento B. Kalinausko parengtas vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams „Lietuvių kalbos žodžių junginių sintaksė“.

1973 m. išspausdinta doc. V. Drotvino knygelė „Lietuvių kalbos tyrinėjimų tarybiniais metais apžvalga“

Agota Sriubienė